

Интервју Слободана Самарџића Спутнику

14.10.2015. Никола Јоксимовић - Спутник

Како смо покушавали да задржимо Косово

У тешким преговорима око статуса српске покрајине Косово и Метохија помињано је неколико примера из историје који су могли да послуже као принцип за широку аутономију албанске мањине, а да јужна покрајина остане у саставу Србије. Због чега ниједан од тих примера није узет у обзир, иако их је српска страна упорно предлагала?

За све време трајања српско-албанског спора око Косова и Метохије, у српским и европским, али не и у албанским круговима, говорило се о разним моделима за решење косовског питања. Албанско становиште увек је било да Косово и Метохија, као јединствени ентитет, треба да буде у сфери албанског националног корпуса, у складу са одлукама националних првака из 19. века.

„Нама је од почетка било јасно да је Косово јако специфично и да је немогуће применити било које од постојећих решења; али смо ипак полазили од европске традиције мањинске заштите, од Првог светског рата наовамо“, каже бивши министар за Косово и Метохију у српској влади Слободан Самарџић.

Преговарачки тим за КиМ, чији је Самарџић био члан, каже да се увек настојало да се одржи територијални интегритет државе, а да се мањини дају одређена права. У српском предлогу комбинована су различита решења, а на крају је предложено оно које одговара специфичном случају КиМ.

Прво решење које је српској делегацији послужило као пример било је решење Јужног Тирола. Јужни Тирол био је један од разлога за улазак Италије у Први светски рат. Овај регион, настањен већинским италијанским живљем, али са значајном немачком мањином, налазио се у саставу Аустроугарске царевине и Италијани су га сврставали, заједно са источнојадранском обалом, међу последње „неослобођене територије“.

Пошто је припојила Јужни Тирол, Италија је вршила насилну асимилацију становника који се служе немачким. После Другог светског рата, немачка мањина добила је широка права, која су се, под међународним покровитељством, временом увећавала. Ова права подразумевала су основно и средње образовање на матерњем језику, двојезичне топографске ознаке и равноправност италијанског и немачког језика у свим пословима. Други пример који је наш преговарачки тим имао у виду, каже Самарџић, био је случај Оландских острва, који је био решен после Првог светског рата.

„Он је занимљив утолико што на том подручју које припада Финској, стопроцентно живи шведско становништво. Оландска острва су тада добила високу аутономију која је задовољила компактно становништво друге националности на територији друге државе“, каже Самарџић.

Оландска острва су, после руско-шведског рата 1809, заједно са Финском, припала Русији. Финска је, после Октобарске револуције, прогласила независност, а петиција становника острва за прикључење Шведској није прихваћена. Фински парламент 1920. додељује Оландским острвима широку аутономију — острва су добила владу и парламент, полицију и пошту, али суверенитет припада Финској.

Хонгконг је такође био интересант српским преговарачима зато што је уживао апсолутну аутономију у оквиру решења, које се могло сматрати унутрашњом независношћу, каже Самарцић. Он је био производ међународног уговора између Велике Британије и Кине, који је имао ограничени рок трајања од 99 година.

Хонгконг је присаједињен Кини по принципу „једна земља — два система“: одбрана и спољни послови су заједнички, док су сви остали послови у рукама хонгконшке самоуправе. Хонгконшки парламент самостално доноси законе, али је ограничен одлукама Свекинеског националног конгреса.

Српски преговарачки тим комбиновао је те случајеве, а са друге стране, желео је да задовољи специфичан захтев компактнога албанског становништва за потпуном независношћу, каже Самарцић. Он објашњава шта је био крајњи српски предлог који је био садржан у формули „више од аутономије — мање од независности“.

„Албанска већина на Косову имала би потпуну унутрашњу независност којом располаже једна држава, осим надлежности у области одбране и спољне политике. Предложили смо трајну демилитаризацију Косова која је требало да се спроведе под међународном контролом. Косову би припадале надлежности међународних економских односа“, каже Самарцић.

План је предвиђао и унутрашњу аутономију српских области у односу на Приштину. Српска страна сматрала је да овакво решење може да потраје десет до двадесет година, да би се, у мирној ситуацији, каже Самарцић, после тестирања решења прионуло трајном решењу.

Несрећа је била у томе што је посреднички тим, који је предводио Марти Ахтисари, који је према Самарцићевим речима могао да одигра главну улогу, од почетка ставила до знања да их не интересује никакав компромис, већ коначно решење.

Договор о решењу косовског питања по угледу на уговор две Немачке био је предлог Волфганга Ишингера и појавио се у другој фази преговора, каже Самарцић. Ишингер је био на челу посредничке тројке коју су чинили, поред њега који је представљао ЕУ и Американац Алферд Визнер и руски представник Александар Боцан Харченко.

Самарцић каже да је представник ЕУ имао интерну предност у односу на другу двојицу.

Мапа западног и источног Берлина

„Он је у једном моменту преговора дао предлог у четрнаест тачака који се базирао на немачко-немачком споразуму. Ми смо га после доброг проучавања одбили зато што је тај предлог полазио од међусобног признања две Немачке. Претпостављао је да постоје две државе које успостављају добросуседске односе две државе. Та ствар се није могла применити на однос Србије и Косова јер би то значило да Србија признаје Косово као државу“, каже Самарцић.

Уговором о основама односа из 1972, тадашње прозападна Савезна Република Немачка и просовјетска Немачка Демократска Република нормализовале су односе, без међусобног формалног признања. Одредбе уговора предвиђале су развој добросуседских односа и неповредивост граница, као и међусобно поштовање самосталности и независности. Одредбама уговора предвиђена је сарадња две државе у областима привреде, здравства, културе, телекомуникација и спорта.

Опширније: <http://rs.sputniknews.com/analyze/20151014/1100272537/kosovo-status-primeri-samardzic.html#ixzz3oajtCLhf>